

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
МЕМАЛЕКЕТТІК ОРТАЛЫҚ МУЗЕЙІ

«XVII ОРАЗБАЕВ ОҚУЛАРЫ»

халықаралық ғылыми-әдістемелік

конференцияның

МАТЕРИАЛДАРЫ

PROCEEDINGS

of International Scientific and

Methodical Conference

«XVII ORAZBAYEV READINGS»

Алматы, 2025

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
Қазақстан Республикасының Мемлекеттік орталық музейі
«Алтын-Емел» мемлекеттік ұлттық табиғи паркі

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
МЕМЛЕКЕТТІК ОРТАЛЫҚ МУЗЕЙІ

«XVII ОРАЗБАЕВ ОҚУЛАРЫ»

халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ
25–26 сәуір, 2025 жыл

PROCEEDINGS
of International Scientific and Methodical Conference
«XVII ORAZBAYEV READINGS»
25–26 April, 2025

Алматы
«Қазақ университеті»
2025

УДК 001
ББК 72
О-72

Редакция алқасының төрағасы

Ж.Қ. Түймебаев – филология ғылымдарының докторы
әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің басқарма төрағасы-ректор

Редакциялық алқа

Д.С. Байгунаков – әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың тарих факультетінің деканы; **С.Б. Саров** – Қазақстан Республикасы Мемлекеттік орталық музейінің директоры м.а.;
К.Н. Байтурбаев – «Алтын-Емел» мемлекеттік ұлттық табиғи паркінің бас директоры;
Р.С. Жуматаев – әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, Археология, этнология және музеология кафедрасының меңгерушісі; **Ғ.Қ. Омаров** – әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, «Археология және антропология» ҒЗИ директоры; **А.Қ. Бейсегулова** – Археология, этнология және музеология кафедрасы меңгерушісінің ғылыми-инновациялық жұмыс және халықаралық байланыстар жөніндегі орынбасары; **Н.Ж. Торезжанова** – Қазақстан Республикасы Мемлекеттік орталық музейінің археология бөлімінің жетекшісі; **Б.Б. Бесетаев** – әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, Археология, этнология және музеология кафедрасының аға оқытушысы.

Жауапты редактор

Р.С. Жуматаев – PhD, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ
Археология, этнология және музеология кафедрасының меңгерушісі

Құрастырушы
Б.Б. Бесетаев

О-72 XVII Оразбаев оқулары: халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция материалдары (Алматы қ., 25-26 сәуір 2025 ж.) / Жауапты ред. Р.С. Жуматаев. Алматы: Қазақ университеті, 2025. 389 б.

ISBN 978-601-04-7131-3

XVII Оразбаев оқулары: халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция материалдарының жинағына Қазақстан және іргелес өңірлердің археологиясы мен этнологиясының, музей ісінің бүгінгі күнгі өзекті мәселелеріне арналған зерттеулер енген. Материалдар жинағы археологтарға, этнологтарға, тарихшыларға және қалың көпшілікке арналған.

**УДК 001
ББК 72**

ISBN 978-601-04-7131-3

© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, 2025

Ақтөбе облыстық тарихи-өлкетану музейі қорындағы сүмбілер (штык)

Ақтөбе облыстық тарихи-өлкетану музейі қорындағы қару-жарақтар коллекциясына ғылыми-зерттеу жұмысын жүргізу, атрибуциялау, ғылыми айналымға енгізу. Ақтөбе облыстық тарихи-өлкетану музейінің қорында жинақталған жаңа және қазіргі заман қару - жарақтарының ғылыми түгендеуін жүргізу мақсатында жазылған. Музей қорындағы ату, кесу қаруларынан бөлек мылтыққа арналған сүмбілерде ерекше орын алады. Сүмбілердің тарихы мен қолданыстағы орны туралы баяндалады. Мылтықтың ұңғысына (винтовка, карабин, пулемет) бекітілген суық шаншу қаруы, оны штыкпен ұрыс кезінде найза ретінде пайдалануға мүмкіндік береді; Оны әскери қызметшінің жабдығының белдік белдігіне (немесе басқа жеріне) тағуға да болады.

Сүмбінің құрылу тарихынан бастап қолдану әдіс-тәсілдері жөнінде баяндалады. Музей қорындағы сүмбілердің тапсырылу жолдарымен үлгілер. ХҮІІ ғасырдан бастап Ұлы Отан Соғысына дейінгі қолданыста болған мылтық сүмбілері жөнінде жазылған.

Түйін сөздер: Музей қоры, сүмбі, қару-жарақ, мылтық, пышақ, багинет.

Сүмбі (штык) отандық қару ғылымында әдетте атыс қаруының аузына бекітуге арналған қысқа жүзді қырлы қару деп аталады. Батыста мұндай қаруларды *bionet* жалпы термині деп атайды (Юргинов П, 2010: 263 бет). Сүмбі суық қарулардың арасынан соңғы пайда болған қару. Алғаш қай уақытта пайда болғаны белгісіз нақтырақ айтқанда багинет, бастапқыда аңшылық қаруы болды. Нақты уақыты белгісіз болғандықтан оны Солтүстік Италияда 1570 жылдары пайда болды делінеді (Кулинский А, 2002: 6 бет). Ал, «Холодное оружие Третьего Рейха» еңбегінде «алғашқы сүмбі ағылшындарда 1663 жылы Танжер шайқасында қолданысқа енді» деп көрсетілген.

Негізінен багинетпен бірге пайда болып және орнын ауыстырып отырған басқа да сүмбі түрі бар. Біріншісі сабы бар, жүзді, қарапайым суық қару ретінде қолданыста болды. Екінші бағыт – ХҮІІІ ғасырда бастау алған – сүмбі түтікпен болды. Оның сабы болмады (кейде түтікше сол істі атқарды) және малтық оқпанына кигізіліп, қосымша ретінде тұрды. Бұл сүмбі 250 жылдай өмір сүрді (Кулинский А, 2002: 18 бет). Негізінен, мұндай штыктар жаяу әскердің ұрыс даласында орындаған міндеттеріне ең қолайлы болды; бірақ мұндай мылтықтар атты әскерде де, басқаларында да қолданылғанын еске түсірген жөн.

ХҮІІІ ғасырда және ХІХ ғасырдың І жартысында жаяу әскерде өте қысқа қашықтықтағы зеңбіректер мен мылтықтардан оқ атуы, сондай - ақ алдыңғы жағында бекітілген найзалардан қоршау түрін жасауды қамтитын желілік тактика басымдық берілді. Олар жаудың жаяу әскеріне, тіпті атты әскеріне де үлкен кедергі қылды бірақ оның құрылымы бұзылмағанға дейін ғана жүзеге асатын. Іс жүзінде жеке штыкты жоғары ұрыс техникасына сирек қажет етті - шайқастың нәтижесі ең алдымен кімнің жағы жаудың оқ атуына төтеп бере алмайтынына және оның штыктарының болжамды қаупіне қарсы тұра алмайтынына байланысты болды. Кейбір еуропалық елдерде ХҮІІІ ғасырдың екінші жартысында штыкпен соғысуды үйретуге арналған әртүрлі оқулықтар мен нұсқаулықтар пайда бола бастағанымен, іс жүзінде олардың ережелері жие қолданылмады. Сондықтан болар, түтіті штык ұзақ өмір сүрген уақытында, оны мылтық немесе мылтық оқпанын бекіту тәсілдерінде аз ғана жақсартты. Әртүрлі елдердегі және әртүрлі уақыт кезеңіндегі мұндай штыктардың үлгілері кейде бір-бірінен аздап ерекшеленеді, сондықтан да оларды ажырату қиынға соғады. Сонымен бірге атрибуцияның дәлдігі, сондай - ақ белгілердің болуы, соңғы штыктардың көптігі, әсіресе ХҮІІІ ғасырда ешқашан «зардап шеккен» емес. Осындай ұқсас музей қорында 22 түтікшелі сүмбі бар.

1731 жылғы үлгідегі солдаттық ресейлік фузейге арналған штык. Пышақ үшбұрышты. Төменгі беті тегіс, үстіңгі жағы аңғарлы. Фастикалық мойын. Төменнен оңға қарай өтетін қос шынтақ тесігі бар түтік. Осы үлгіде 3 дана сүмбі музей қорында сақтаулы, тот басқан, бүлінген. Ресейлік бірнеше сүмбі үлгілері шығып отырды, бірақ қорда сақталған экспонаттарда ол үлгілер кездеспейді.

1920 жылдардағы орыс мылтығы эксперименттік отжатары бар Мосин - Коновалов жүйесінің арналған сүмбі. Жүзі төртбұрышты, ине тәрізді. Үлкен диаметрлі түтік, тұтас емес, бүкіл ұзындығы бойынша түзу ойығы және төрт саңылауы бар. Бекітілген штыктың жүзі саңылау осінің астында орналасқан.

Жанасқан кезде мылтық білектің алдыңғы жағына түтік кигізіліп, ойықтың шеттері мылтық оқпанының астында орналасқан арнайы бағыттағыштарға жақындайды. Сүмбі білектің алдыңғы жағында орналасқан түтіктің кішкене тесіктерінде серіппелі ысырмалармен бекітілді. Орнатылған күйде штык дәл осылай бекітілді, бірақ пышақтың ұшымен оқпанға дейін, ал винтовканың алдыңғы сақинасында пышақ үшін арнайы ойық болды. Екі позицияда штык бір уақытта бөшке мен қорапты қатайтатын элемент ретінде қызмет етті (Кулинский А, 2002: 178 бет). Осы тәрізді 7 түтікшелі сүмбі бар. Қалған түтікшелі сүмбілер 1891/30 жж. шығарылған орыс сүмбілері. 1) Орыс сүмбісінің алғашқы нұсқасы. Жүзі тік, төртқырлы, ине тәрізді. Түтікше Г-тәрізді кесілген. пышақтың негізіне серіппелі ысырма орнатылған, ол алдыңғы көріністің негізіне іргелескен кезде штыкты бекітеді. Сондай - ақ, түтікте дымқылдатқыш бар. 2) Негізгі нұсқасы. Алғашқы нұсқасынан мылтықтың алдыңғы көздеуішінің негізіне жылжытылған түтікте мылтық көзінің болмауымен ерекшеленеді. 3) Ұлы Отан Соғысы кезіндегі сүмбі нұсқасы. пышақ бір қырлы, бір тар толтырғышы бар. Түтік пен ысырма негізгі нұсқадағы штыкпен бірдей.

Келесі сүмбі түрі пышақ тәрізді суық қару – багинет. Штыктың прототипі - багинет - және штыктардың өзі қару - жарактың даму тарихында өзіндік ерекше орын алады. Жүзді қарулардың кез келген басқа түрінен кеш пайда болған найзалар және қазір, үшінші мыңжылдықтың басында, әлі де ядролық ғасырдың әскерлеріне қызмет етуде.

Сабы жоқ, екі жүзді ҚҚТ – 4436 номеріндегі мылтық пышағы. Бұл да немістің Solingen фабрикасынан шыққан. Сүмбі жүзіндегі монограммасына овал пішіннің ішінде, оны бойлай «Paul Weyersberg Solingen» деген жазуымен және орта бөлігінде гүлдер қоршай қылыш бейнеленген. «Paul Weyersberg & Co» компаниясыны өндірген.

Сүмбілер бірнеше түрге бөлінеді: сүмбі – қылыш, сүмбі – найза, сүмбі пышақ, мушкетке арнайы сүмбі. XVII ғасырда сүмбі- тығын (штык - пробка), ХУІІІ ғасырда сүмбі - найзалы (втульчатый штык), кейінгі ғасырда мылтық – қылышы (штык – тесак), екінші Дүниежүзілік соғыс кезеңінде мылтық пышағы пайда болды (Юргинов П, 2010: 264-266).

Сонымен 1866 жылғы француз Шасспо мылтығының жүйесіне арналған мылтық – қылышы (штык - сабля). Франция «Chasspo винтовкасы» деген атпен белгілі болған өзінің жеке мылтық түрін жасады. Бұл винтовканың орнына әлемдегі ең атақтылардың біріне айналған сүңгі шықты (Кэпвелл Т, 2010: 177). Дәл осындай мылтық – қылышы музейдің «Қазақ хандығы» залында НҚТ - 7864 нөмірі бойынша 1987 жылы негізгі қорға тапсырылған. Мылтық – қылышы сабы жезден құйылған, жарты бөлігі сынған, үш шегемен бекітілген. Балдағы ілмектелініп тұр және болаттан жасалған. Жүзі жатаған тәріздес, бір жүзді. Қынабы көгілдір болаттан (вороненой стали) соғылған. Тағы бір дәл осы үлгідегі мылтық – қылышы НҚТ - 17086 нөмірімен сақталған. Сабы жезден, бағы сақталған, қалғаны сынып қалған, шегесінің орны бар, сабының бетінде «n V» тәрізді белгілері түскен. Түйе төбе жерінде мал бағып жүрген жерінен Сағидолла Молдағалиев тапсырған (АОТӨМ-нің тіркеу кітабы). Дәл осы үлгіде және осы НҚТ - 7864 нөмірінде мылтық - қылышы сақтаулы. Алдыңғы қару секілді сабы сынған, шамалап тот басқан.

Екінші дүниежүзілік соғыс, әсіресе қоян-қолтық жаттығу кезінде - сүмбі - пышақ кеңінен қолдана бастады. Бұл тұжырымдамаға қанжар сияқты қырлы қарулар кіреді, оның дизайны оны ұзын оқпанды атыс қаруына бекіту мүмкіндігін ұсынады. XX - ғасырдың 30 - шы жылдарының екінші жартысында Адольф Гитлер атрибуттар мен штыктардың дизайны мәселесіне өте мұқият қарады. Олар Үшінші рейх сарбаздарының рухын дұрыс жолға қоятын нацистік рәміздерді (қыран мен свастика) көрсетуі керек еді (Ядловский А., 2007: 102-103). Бүркіт тәріздес неміс ұлтшылдарының сүмбі қылыш қынабымен НҚТ - 5101, НҚТ - 940 нөмірлерімен сақталып отыр. Сабының басы мен балдығы болаттан соғылып, сабы қара пластмассадан, торланып өнер басылған, пластмассаның бір шеті жоқ. Жүзі болаттан жасалып, жоғарысына «Alcoso S/C» таразы суреті және төменірек «Solingen» жазуы жазылған монограммасы бейнеленген. Alcoso Alexander Coppel сериясымен Solingen фабрикасынан өндірілген. Қынабы көгілдір болаттан, ұшында дөңгелектеліп түймеленген.

Зерттеу жұмысына таңдап алынған тақырып осы уақытқа дейін ғылыми тұрғыдан зерттелмеген. Нәтижесінде қорға тапсырылған қару - жарактардың нақты тізімі анықталып, арнайы инвентарлы номерлер берілді. Бұл келешек зерттеулерде тиімді пайдаланылатын болады.

Әдебиеттер тізімі

Ақтөбе облыстық тарихи-өлкетану негізгі қор түсімін тіркеу кітапшалары. 1929-2022 жылдар аралығындағы қабылдау АКТ – лары. 1929-2022 жж.

Кулинский А.Н. Штыки мира. Том I. Спб.: «Атлант», 2002. 496 с.

Кэпвелл Т. Энциклопедия холодного оружия. Ножи. Кинжал. Штыки. / перевод Владимир Скоробогатов. Белгород: «Книжный клуб», 2010. 260 с.

Юргин П. Малая энциклопедия холодного оружия. М.: Центрполиграф, 2010. 271 с.

Ядловский А.Н. Холодное оружие Третьего Рейха: кортики, кинжалы, штык-ножи, клейма / Худож. В.В. Ликсо. Мн.: Харвест, 2007. 128 с: илл.

А.Н. Тауман

Штыки из фонда Актюбинского областного историко-краеведческого музея

Проведена научно-исследовательская работа по изучению коллекции оружия Актюбинского областного краеведческого музея, атрибуции и введению её в научный оборот. Работа написана с целью проведения научной инвентаризации нового и современного оружия, собранного в фондах Актюбинского областного историко-краеведческого музея. Помимо огнестрельного и холодного оружия, особое место в коллекции музея занимают штыки. В работе описана история и современное состояние штыков. Штык – это холодное колющее оружие, прикрепляемое к стволу ружья (винтовки, карабина, автомата), что позволяет использовать его в качестве копья во время штыкового боя. Также он может носиться на пояском ремне (или в другом месте снаряжения военнослужащего).

Статья начинается с истории создания штыки и продолжается описанием способов его использования. В ней приведены примеры передачи артефактов из музейной коллекции. Также рассказывается о прикладах винтовок, которые использовались с XVIII века до Великой Отечественной войны.

Ключевые слова: фонд музея, штыки, оружие, нож, багинет, огнестрельный оружия.

Aiman Tauman

Bayonets from the collection of the Aktobe Regional Museum of History and Local Lore

A research study was conducted to examine the weapon collection of the Aktobe Regional Museum of Local History, focusing on its attribution and introduction into academic circulation. The purpose of this work is to carry out a scientific inventory of new and modern weapons stored in the collections of the Aktobe Regional Museum of History and Local Lore. In addition to firearms and melee weapons, bayonets hold a special place in the museum's collection. The study describes the history and current condition of bayonets. A bayonet is a bladed melee weapon attached to the barrel of a rifle (rifle, carbine, or automatic weapon), allowing it to be used as a spear in close combat. It can also be carried on a belt (or another part of a soldier's gear).

The article begins with the history of the creation of the bayonet and continues with a description of its uses. It provides examples of the transfer of artifacts from the museum collection. It also discusses rifle stocks that were used from the 18th century up to the Great Patriotic War.

Keywords: museum collection, bayonets, weapons, knife, bayonet, firearms.

МАЗМУНЫ

АРХЕОЛОГИЯЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР

Бейсенов А.З. Ә. Оразбаевтың Қарқаралы, Суықбұлақ қоныстарындағы зерттеулері және қорғантас типтес жерлеулер.....	3
Омаров Г.К., Бесетаев Б.Б., Константинов Н.А., Сағындыкова С.Т. Результаты археологических исследований Алтайской археологической экспедиции в 2024 г.....	9
Шнайдер С.В., Каспаров А.К., Черноносков А.А., Баранова С.В., Ершова О.В., Срывкина Ю., Бабина К.А. Применение метода ZooMS в археологических исследованиях (на примере анализа неолитических материалов со стоянки Джейтун).....	18
Ақымбек Е.Ш., Нұрғали Н.Б. Ортағасырлық Әулиебастау қонысы.....	23
Байгунаков Д.С., Шакенов С.Т., Ергабылов А.Е. Результаты археологических исследований могильника Бостан в долине Когалы.....	31
Рудая Н.А., Алексеичева В.В., Колобова К.А. Природные условия обитания поздних неандертальцев на северо-западе Алтая.....	38
Абуладзе Д.И. Неолитическое поселение Южного Кавказа Арухло I: результаты мультидисциплинарных исследований зернотерок.....	44
Чистяков П.В., Кожевникова Д.В. Проблема функционального назначения костяных «игольников».....	52
Левина Е.В. Опыт сравнительного анализа следов износа на экспериментальных орудиях из разного минерального сырья.....	57
Seliutina A. Upper Paleolithic of Central and East Asia on the examples of the Korean Peninsula and Kazakhstan.....	63
Шатохин Н.С. Вклад исследователей каменного века и геологов в геоархеологию Казахстана.....	66
Бексеитов Ғ.Т., Кунитакэ С., Оспанов Е.Б. Кейінгі палеолиттің соңғы кезеңіне жататын Қызылауыз-4 ескерткіші (Алматы облысы, Жамбыл ауданы).....	73
Сағындыкова С.Т., Бейсегүлова А.К., Баянова Ж.К. Жетісу саятары археологиясы мен тарихының кейбір мәселелері.....	78
Үмітқалиев Ұ.Ұ., Жармұхаметов Д.А., Маратқызы А., Айтенов Б.Қ. Қырықкүңгір қорымындағы элитарлы жерлеу ескерткішіндегі петроглифтер.....	83
Марсадолов Л.С. Прототипы каменных антропоморфных «личин» из Семисарта на Алтае.....	91
Kotova N., Makhortykh S. Male amulets in the Koban culture.....	105
Айганова Г.Р., Хабдулина М.К. Изучение алакульских памятников Восточной Сарыарки..	118
Сұлтан А.С., Хабдулина М.К. Колодцы как источник водоснабжения степных культур Евразии.....	124
Bisembaev A.A., Ravil M.K. Cold weapons of the Early Iron Age population of Western Kazakhstan.....	130
Петрищева Д.П. Изобразительный мотив «сложного завитка» в памятниках раннескифского времени Восточного Приаралья.....	134
Кокоулин В.Г. Скифо-сакская проблема в Южной Сибири и Центральной Азии: трудности исторической интерпретации археологических данных.....	146
Дашковский П.К., Ожиганов А.Н. Новые результаты исследования вторичных погребений скифо-сакского времени на могильнике Ханхаринский дол (Алтай).....	150
Плахута Д.О., Автушкова А.Л. К вопросу о символике рыбы в искусстве древних кочевников евразийских степей середины I тыс. до н.э. (предварительное сообщение).....	156
Мякишева О.А., Торежанова Н.Ж. Археологические памятники долины реки Кеген и вопросы музеефикации.....	161
Бородавский А.П. Особенности косторезного дела в кочевой среде Евразии эпохи раннего железа.....	169
Дашковский П.К. Женский головной убор из могильника пазырыкской культуры Ханхаринский дол (Алтай).....	175
Муратулы Е., Хабдулина М.К. История изучения поселений раннего железного века на территории Казахстана.....	180
Bisembaev A.A., Aslanbek A.A. Stone sculptures of the Early Iron Age of Western Kazakhstan...	187

Бородовский А.П., Чибышев П.В. Археологические исследования северного участка Иртышской оборонительной линии Российской Империи первой четверти XVIII столетия.....	190
Айтқұлова Э.Ә. Ортағасырлық хұмдарға қатысты кейбір мәселелер.....	201
Нүрділлә С.О. Шығыс асарлардың зерттелу тарихы.....	207
Үмітқалиев Ұ.Ұ., Адельчанов Қ.С., Еділқызы А., Төлекбек Ж. Ерейментау ауданындағы 2024 жылғы археологиялық зерттеулер.....	211
Еркін Ж.Е., Еркінқызы А. Қазақ хандығының ескерткіштері: Қозыбасы және тарихи мұра.....	218
Шарипов Р.Қ. Жетісудағы жартасқа салынған суреттер табиғаты.....	221
Ерсайнова А.Ж., Кенжебек С.Қ. Бозоқ қалашығының тарихы мен зерттелуі.....	224
Жумай Г. Талғар қалашығына жүргізілген зерттеулер (И.И. Копылов зерттеулері негізінде).....	229

ЭТНОГРАФИЯЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР

Калыш А.Б. Научное творчество Х.А. Кауановой в трудах отечественных исследователей.....	233
Қалшабаева Б.К., Тұрысбекова Л.М. Шығыс Қазақстанның этнодемографиялық және этномәдени үдерістерінің кейбір мәселелері.....	238
Медведев В.В., Попов М.В. Окказиональная обрядность в строительной практике чувашей.....	244
Жанатаев Д.К. Наборные пояса якутов (саха) и казахов XVIII-XX вв.: историографический обзор.....	249
Жайнақов Е.М. Қазақтың этногеографиялық танымы: суға қатысты ұғымдардың қалыптасуына түр-түсті білдіретін ұғымдардың ықпалы.....	257
Алпысбаева А.Т., Ибадуллаева З.О. Халықтық медицинадағы тамыр ұстау және оның заманауи медицинамен байланысы.....	263
Жарылқасын А.О., Ибадуллаева З.О. Халық медицинасындағы сынықшылар: тәжірибесі мен медицинаның үйлесімі.....	267
Жумамұрад Е.Р. Жүйрік тану: археоэтнографиялық деректер негізінде.....	271
Шалманова Ә.Б. Қазіргі замандағы Моңғолия қазақтарының материалдық мәдениеті (түздік материалдар негізінде).....	275
Балаева А.Б. Қазақ халқының ежелден келе жатқан кейбір салт-дәстүрлерінің ерекшелігі... ..	279
Баянова Ж.К., Егізбаева М.Қ. Қазақ және өзбек халықтарының үйленуге қатысты әдет-ғұрыптарындағы ұқсастықтар.....	283
Kozhakhan Zh.N. The ethnographic characteristics of leather vessels in traditional Kazakh life..	290

МУЗЕЙ САЛАСЫНДАҒЫ ЗЕРТТЕУЛЕР

Кистаубаева А.К. Вклад А.М. Жиренчина в развитие музейного дела и сохранение культурного наследия Казахстана.....	295
Асылбекова Н.О. Дәріс емес, саяхат: музейде білім алу/беру (ҚР Мемлекеттік орталық музей тәжірибесі негізінде).....	305
Сапарова А.С. Война глазами художника Н.В. Цивчинского.....	312
Серік Д.А. Қамшы: құрылымы, түрлері және этномәдени мәні.....	320
Тауман А.Н. Ақтөбе облыстық тарихи-өлкетану музейі қорындағы сүмбілер (штык).....	328
Боранбай М.А. К вопросу об имплементации зарубежного опыта интегрированных моделей туристско-экскурсионной деятельности в Республике Казахстан.....	331
Қосжанова А.М. Есік қаласы тарихи-мәдени туризм нысаны ретінде.....	335
Мусаханова М.З., Мусаханова Ж.М. Естественно-научные методы в экспертизе предметов декоративно-прикладного искусства (из опыта преподавания).....	340
Әбдіразақ Т.Т. «Есік» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы мәдени ландшафт нысаны ретінде.....	346
Арынов Ж.М. Қазақстан тарихын кезеңдеу мәселелері.....	351
Каржаубаева А.О. Алматы қаласының мемориалдық музейлері: музейлендіру үдерісінің ерекшеліктері.....	358

АРХЕОЛОГИЯ ҒЫЛЫМЫНДАҒЫ ТҮЛҒАЛАР

Құрманязов Ы.С. Т. Мәмиевтің ғылыми-педогоикалық қызметі.....	364
Қалшабаев А. Т.Н. Сенигованың өмірбаяны мен ғылыми және қоғамдық қызметі.....	368

Балтагул С. Бекмұхамбет Нұрмұханбетовтың тұлғасы мен еңбегі.....	373
Байконаков Н.С., Есенаманова А.С. К.М. Байпақовтың Жетісу өңірінің қола және ерте темір дәуірі бойынша ізденістері.....	376
Аманжол І.М. М.К. Хабдулинаның өмір деректері мен ғылыми зерттеулері.....	382
Мазмұны.....	386

Ғылыми басылым

«XVII Оразбаев оқулары»
халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция
материалдары

25–26 сәуір, 2025 жыл

Жауапты редактор Р.С. Жуматаев
Құрастырушы Б.Б. Бесетаев

Мұқабада кісе белдіктің тоғасы (Аян қорымы)

ИБ №15320

Басуға 22.04.2025 жылы қол қойылды. Пішімі 60x84 1/16.
Көлемі 28,7 б.т. Офсетті қағаз. Сандық басылыс. Тапсырыс №862
Таралымы 30 дана. Бағасы келісімді.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
«Қазақ университеті» баспа үйі.

050040, Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.
«Қазақ университеті» баспа үйі баспаханасында басылды.

